

Requiem Antonína Dvořáka s fascinujícím zborom

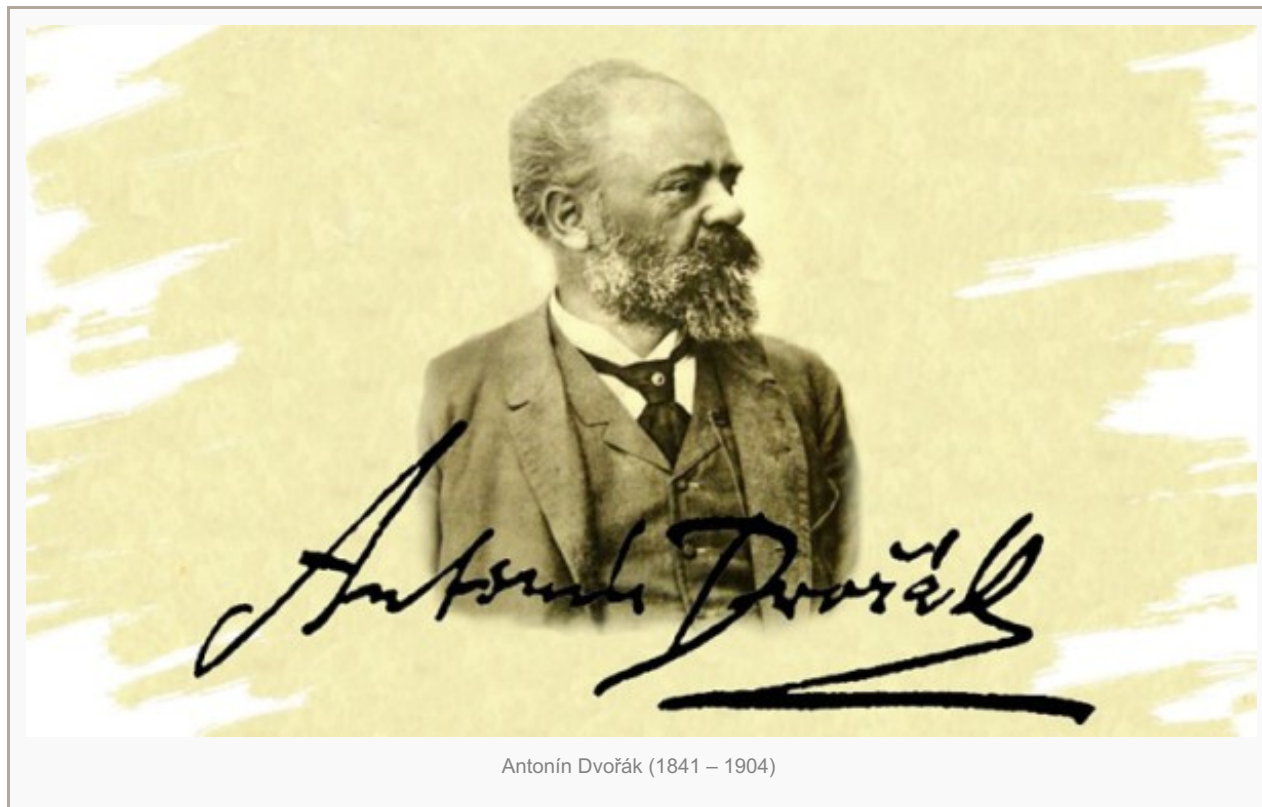
operaslovakia.sk/requiem-antonina-dvoraka-s-fascinujucim-zborom/

By Terézia
Ursínyová

15. 4.
2017

Slovenská filharmónia pripravila v období predveľkonočných sviatkov (12. 4.) a v repríze o deň neskôr (13. 4.), na tzv. Zelený štvrtok, teda už v období veľkonočného slávenia – sugestívny sviatočný program. Bolo to *Requiem b mol, op. 89* od Antonína Dvořáka, veľkého českého skladateľa (1841 – 1904).

Toto vokálno-orchesterálne dielo na tradičné latinské texty smútočnej omše – tentokrát Dvořák neskomponoval pod dojmom tragickej rodinnej udalosti, ako v prípade oratória „*Stabat mater*“, keď stratil postupne tri deti. Objednávka prišla z hudobného festivalu v Birminghame – na kompozíciu omše za zomrelých. Prvé náčrty *Requiem* napísal skladateľ na nový rok 1890, premiéra bola už 9. októbra 1891 v rámci hudobného festivalu v Birminghame, kde dielo skladateľ aj dirigoval. Hneď po koncerte sa ozvali ohlasy odbornej verejnosti, ktorá zaradila Dvořákovu smútočnú omšu k takým významným skladbám, akými sú Mozartovo, Berliozovo či Verdiho *Requiem*.

Antonín Dvořák (1841 – 1904)

Pre dĺžku (95 minút), interpretačnú náročnosť (orchester, veľký zbor a štyria sólisti) sa táto smútočná omša neuvádza v chrámoch, ale na koncertoch. (V *novodobej histórii hudby bol výnimkou azda len pohreb Václava Havla r. 2011, kedy Requiem uviedli počas štátneho pohrebu – v predvedení Českej filharmónie a Pražského filharmonického zboru so sólistami, medzi ktorými bol aj popredný slovenský basista Peter Mikuláš.*)

Requiem vychádza z hlbokého náboženského založenia Antonína Dvořáka. Je hudobno-textovým zamyslením nad zmyslom života a ľudskej existencie, ktorú raz čaká definitívne zúčtovanie na Božom súde. O tom hovoria aj jednotlivé časti *Requiem* – tradičného omšového latinského celku, rozdeleného do dvoch častí: 1. *Introitus, Requiem aeternam, Graduale, Dies irae, Tuba mirum, Quid sum miser, Recordare Jesu Pie, Confutatis maledictis, Lacrimosa*; 2. *Offertorium, Hostias, Sanctus, Pie Jesu a Agnus Dei*.

Veľkonočný koncert Slovenskej filharmónie, 2017,
Eva Hornyáková, Monika Fabiánová, Leoš Svárovský, Peter Berger, Peter Mikuláš,
Slov. filharmónia, Slov. filharmonický zbor,
foto: Ján Lukáš

V bulletine uverejnený latinský i český preklad častí umožňuje sledovať texty, vychádzajúce z kancionálového i graduálového základu. *Requiem* napísal Antonín Dvořák na vrchole tvorivých síl, ako začínajúci päťdesiatnik. Základný motivický materiál tvoria vzostupné poltóny, medzi ktoré je vložená zmenšená tercia. Tento intervalový sled je použitý v diele ako „príznačný“ motív, ktorý skladateľ variačne spracováva v omši údajne až dvestokrát – no tak kompozične bohato, že poslucháč počúva celok ako celistvé, stále dopredu pokračujúce dielo, vytvorené v duchu romantickej hudby na klasickom základe. Dvořáková hudba plynie v nádhernej melodike, takej príznačnej pre tohto geniálneho skladateľa. Veľkú interpretačnú funkciu v orchestri majú nástroje dychovej sekcie (zvlášť pred veľkolepým *Tuba mirum*, ale zjavné aj v iných častiach). Drevá i plechy tak nevdojak pripomínajú náladu českých dedinských smútočných omší – a celý ľudový podtón Dvořákovskej hudby. Do kontextu sa dostávajú aj kontrastné znejúce mäkké sláčiky a v poslednej časti hlboké tóny violončelovej sekcie. Nádherne, na postupy priam „bachovsky“ je vypracovaná veľká fúga v Offertoriu, ale aj menšie fugatove časti (záver *Hostias*), ktoré zneli v majstrovskom predvedení zboru i orchestra.

Veľkonočný koncert Slovenskej filharmónie, 2017,
Slovenský filharmonický zbor, Slovenská filharmónia,
foto: Ján Lukáš

Zbor i sóla sa v *Rekviem* prelínajú, jedine v *Recordare* a nadväzujúcom *Jesu pie* zaznejú postupne iba štyri hlasy sólistov. V ich vyznení znie mimoriadne pôsobivo veľká prosba ľudského individua o Božiu milosť nad ľudskými hriechmi pri Poslednom súde.

Slovenskú filharmóniu dirigoval stály hosťujúci dirigent SF **Leoš Svárovský**, ktorý – ako vždy pri českých dielach – vložil do interpretácie celú dušu a vnútorné poznanie i nadšenie. Jeho veľké gestá **držali orchestr i zbor nielen v neustálom strehu, ale strhávali všetkých účinkujúcich k pátosu a obdivuhodným oblúkom celej palety dynamických farieb. Introvertné časti diela boli ponorené do hlbkej duchovnosti. Leoš Svarovský a Slovenská filharmónia tak ponúkli v čase veľkonočného mystéria poslucháčom mimoriadne duchovné precítanie, umelecké zamyslenie nad existenciálnymi otázkami jedincov, ktorí sa rodia, milujú, nenávidia, radujú, trpia a zomierajú tak rýchlo, že to oddávna vyvoláva úzkosť. Ale tiež po celé tisícročia formuje ľudskú nádej v existenciu večného bytia za hranicami krátkeho pozemského života.**

Veľkonočný koncert Slovenskej filharmónie, 2017,
Leoš Svárovský, Slovenská filharmónia,
foto: Ján Lukáš

Sólové party v náročnom opuse boli zverené výhradne slovenským spevákom. Z nich zažiarila sopranistka **Eva Hornyáková** – štíhlym, ale nosným, ušľachtilym, trblietavým hlasom, vo výškach absolútne istým, nezabudnuteľným najmä zo *Sanctus* a *Agnus Dei*, ale aj z ostatných častí *Requiem* a tiež v súhre kvarteta a celkovej vyrovnanosti tónov. Poslucháč si musel pri jej speve uvedomiť, že **je to ďalšia slovenská vokálna hviezda**. Vedľa nej – vrúcnošťou a sebe vlastnou citovosťou, ako aj vždy vyžarujúcou vierou v srdci speváka, zaznel basový part **Petra Mikuláša** (najmä v *Lacrimosa* a *Sanctus*), ktorý **aj v najhlbších tónoch svojho sonórneho basu znel nielen bezchybne, isto, ale najmä pôsobivo, farebne. Monika Fabiánová** – mezzosopranistka, ďalšia popredná sólistka Opery SND – má tiež vyrovnaný, možno o niečo menej prierazný, ale rovnako strhujúci prejav. **Hlboko a precízne ním prežívala vnútornú výpoveď smútočných častí**. Kultivovane zaznelo **celé vokálne kvarteto** – zvlášť v posledných častiach diela, kedy sa do komornej roviny dostal i tenorista **Peter Berger**. Má totiž mimoriadne zvučný, vokálno-technický jedinečný i kvalitný tenor, ktorý je však trochu prierazný a silný na koncertnom pódiu. Nepochybne je však mimoriadny na opernom javisku. Je to aj vec skúsenosti speváka a vedenia dirigentom. Každopádne by sme jeho mimoriadny tenor radi počuli čoraz častejšie v kantátovo-oratoriálnych a omšových dielach v Slovenskej filharmónii, lebo je to výnimočne pôsobivý tenorista a muzikálny umelec, ktorého kvality poznáme aj z minulých hosťovaní na pódiu Reduty.

Veľkonočný koncert Slovenskej filharmónie, 2017,
Eva Hornyáková, Monika Fabiánová, Leoš Svárovský, Peter Berger, Peter Mikuláš,
Slov. filharmónia, Slov. filharmonický zbor,
foto: Ján Lukáš

Slovenský filharmonický zbor naštudoval dielo s hosťujúcim zbormajstrom **Petrom Fialom** z Brna, ktorý sa už 50 rokov venuje – okrem významnej kompozičnej práce – zbormajstrovskému umeniu, za ktoré bol významne oceňovaný. **Tento umelec pripravil SFZ v takých dynamických odtieňoch a fascinujúcom prejave, že to zastavovalo dych! Piano malo množstvo odtieňov – až po absolútne najjemnejšie kreácie. A tak zneli všetky farby kolektívneho telesa v Requiem – bola to celá dynamická paleta, majstrovsky vložená do prejavu nášho prvoradého zborového ensmbu.** *Requiem* Antonína Dvořáka má SFZ určite dlhodobo zafixovaný vo svojom repertoári. Ale tento raz žiaril ako klenot romantického odkazu. Keď som sa prihovarila veľkému umelcovi, aby som sa mu poďakovala za úžasný interpretačný vklad, ktorý vtláčil Dvořákovmu *Requiem*, skromne odpovedal: „*Dyť je to český skladatel!*“. Áno, ale typickým česky cítiacim umelcom je aj bard zbormajstrovského umenia z Brna – Petr Fiala.

Autor: Terézia Ursínyová

písané z koncertu 13. apríla 2017

Veľkonočný koncert Slovenskej filharmónie

Koncertná sieň Slovenskej filharmónie

12. a 13. apríla 2017

Leoš Svárovský, dirigent

Petr Fiala, zbormajster

Eva Hornyáková, soprán

Monika Fabiánová, mezzosoprán

Peter Berger, tenor

Peter Mikuláš, bas

Slovenská filharmónia

Slovenský filharmonický zbor

program koncertu

Antonín Dvořák: Requiem, op. 89

www.filharmonia.sk